

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การบริหารและจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ในอันที่จะ ทำให้ การปฏิรูปการศึกษาขับเคลื่อนไปได้ทั้งระบบ โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางแห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้ การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นหมวดสำคัญหมวดหนึ่ง ที่ต้องมีการปฏิรูปไปพร้อมกับการ ปฏิรูปการศึกษาด้านอื่น โดยได้วางระบบโครงสร้างการบริหารที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ เชื่อมโยง และส่งเสริมการปฏิรูปด้านอื่น ๆ ทุกด้าน ทั้งในส่วนที่รัฐจัดการศึกษาเองและในส่วนที่ให้องค์กรประชาชนและทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนการ กำกับ สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งของภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น ชุมชน และบุคคลที่จัดการศึกษา การจัด โครงสร้างองค์กรจึงต้องจัดให้เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้และการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เอื้อต่อการผลิตและพัฒนาครูและ บุคลากร เอื้อต่อการจัดระบบทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการศึกษา ทั้งในส่วนที่ดำเนินการโดยรัฐ และการร่วมระดมทรัพยากรจากหน่วยงานและบุคคลอื่น ให้นำมาสนับสนุนการศึกษาให้เกิด ความทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม ตลอดจนเอื้อต่อการพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งเป็น สาระสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบที่มุ่งสู่การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 51)

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมี พลัง และมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ เป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ที่ได้กำหนดให้การจัดระบบการจัดการศึกษาของไทย มีเอกภาพเชิงนโยบาย และ มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

ดังปรากฏในบทบัญญัติ มาตรา 39 ซึ่งระบุไว้ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 23-26) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อปรับปรุงการกระจายการควบคุมจากส่วนกลาง ไปสู่ระดับโรงเรียน มุ่งเน้นให้กลุ่มที่ใกล้ชิดกับผู้เรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีโอกาสควบคุมสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เพราะแนวคิดในการบริหาร โรงเรียนจะเป็นไป ในลักษณะที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน หรือศูนย์กลางของการบริหารจัดการ โรงเรียนโดยตรง เป็นแนวคิดที่มุ่งอิสระความคล่องตัวแก่สถานศึกษา โดยมีตัวแทนของคณะกรรมการ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจากการตัดสินใจของ คณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดและมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด ซึ่งรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนี้ เป็นแนวปฏิบัติทางการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนนโยบายของชาติในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ สาระสำคัญตาม มาตรา 39 และ 40 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และในการปฏิรูปการศึกษาด้วยโครงสร้างการกระจายอำนาจดังกล่าวนี้ จะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหาร เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) (เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. 2544 : 1) ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาที่มีจัดและบริหาร การศึกษาในยุคนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ธีระ รุญเจริญ. 2553 : 7) การกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ในการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ที่มุ่งกระจายอำนาจการตัดสินใจไปให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษาให้มากที่สุดซึ่งเป็นแนวคิดการบริหาร ในลักษณะที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) โดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษามีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารงานวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 5 ประการ คือ

- 1) หลักการกระจายอำนาจ
- 2) หลักการมีส่วนร่วม
- 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้

ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล เปิดโอกาสให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและให้มีการบริหารในรูปคณะกรรมการโรงเรียน โดยประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนครู ผู้แทนชุมชน โดยมีความเชื่อว่า การตัดสินใจที่ดีที่สุด เกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลที่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด (อุทัย บุญประเสริฐ. 2542 : 1-3) การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษาโดยเปลี่ยน อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังแต่ละโรงเรียน โดยให้คณะกรรมการโรงเรียน (School Council หรือ School Board) ประกอบด้วย ผู้ปกครองครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่าและผู้บริหารโรงเรียน ได้มีอำนาจ ในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป โดยให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน (อุทัย บุญประเสริฐ. 2543 : 2) การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) หรือ การบริหาร โดยยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางหรือจากเขตการศึกษาไปยังสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและมีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการ ในการตัดสินใจสั่งการเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียน ทั้งด้านหลักสูตร การเงิน งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนเอง โดยมีคณะกรรมการโรงเรียนที่ประกอบไปด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง องค์กรชุมชน ร่วมกันบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนของผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด (อุทัย บุญประเสริฐ. 2545 : 1) สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2548 : 2) กล่าวว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแนวทางการบริหารที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลกว่ารูปแบบการจัดการศึกษาที่ผ่านมาเน้นการตัดสินใจไปยังหน่วยงานปฏิบัติและเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป และกระทรวงทำหน้าที่กำกับดูแลเฉพาะด้านการกำหนดนโยบายและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากร ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากข้างต้นกล่าวมาแล้วสอดคล้องกับหลักการการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งหมายถึง การจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาเป็นองค์กรหลักตามแนวทางการกระจายอำนาจของส่วนกลาง ให้มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีอิสระคล่องตัว ในการบริหารต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษา (School Boards) (จันทรานี

สงวนนาม. 2551 : 179) เพื่อเป็นองค์คณะบุคคลกำกับดูแลกำหนดนโยบาย ตลอดจนการสนับสนุนการเรียนการสอน เพราะประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้มีประสบการณ์จากอาชีพต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ยินดีที่จะเสียสละเพื่อการศึกษาเป็นทุนเดิม อยู่แล้ว (เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2553 : 189) ในการดำเนินการดังกล่าว ผู้บริหาร โรงเรียนและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่าและมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการติดตามและกับดูแลการร่วมมือปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ ร่วมกันประเมินและการปรับปรุง (ธีระ รุญเจริญ. 2553 : 192) เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ มีคุณภาพสู่สังคมโลก สอดคล้องตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และตรงตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เป็นหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีอำเภอในความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา 6 ประกอบด้วย อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสังคม อำเภอสระใคร และอำเภอโพธิ์ตาก มีโรงเรียนในสังกัด 160 โรงเรียน ได้ดำเนินการตามนโยบายการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการในส่วนการจัดโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานในรูปแบบ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 จนถึงปัจจุบัน

ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานบริหารงานงบประมาณ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของโรงเรียนบ้านเหมือดแอ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีความสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ตามที่กล่าวมา โดยเปรียบเทียบจากขนาดของโรงเรียนและสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เพื่อนำผลที่ได้ข้อเสนอแนะแก่ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการตลอดจนผู้เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

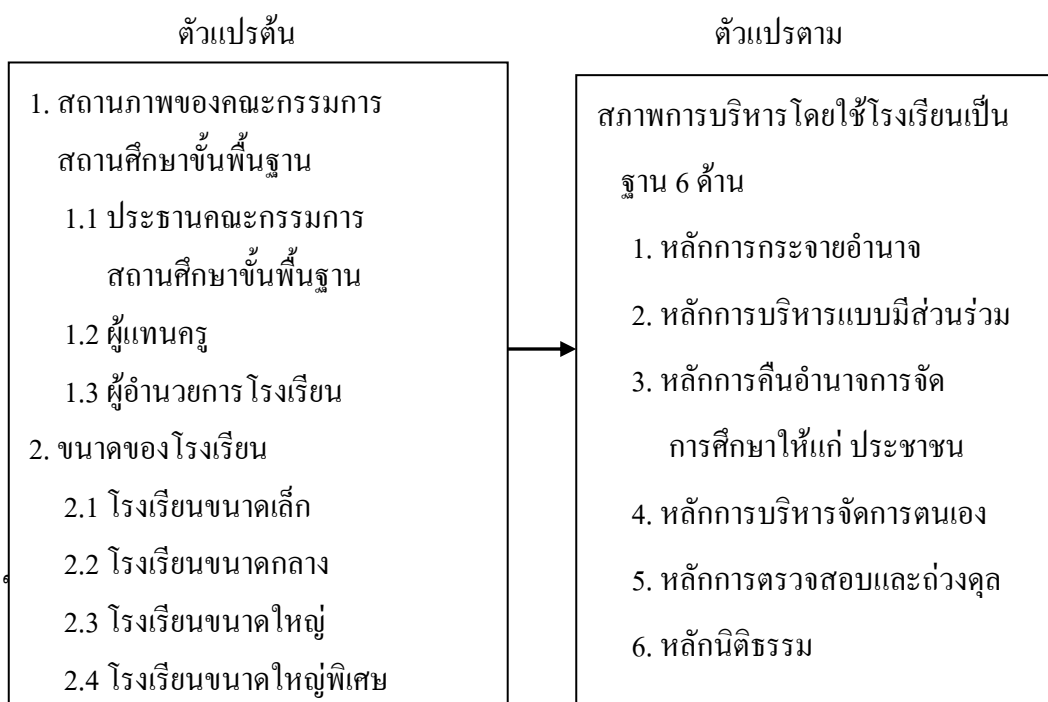
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนากระบวนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่ความเป็นเลิศ

สมมติฐานการวิจัย

สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

การศึกษาสภาพการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จากแนวคิดและหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำนวน 6 หลักการ ได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ
2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน
4. หลักการบริหารจัดการตนเอง
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล
6. หลักนิติธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน โดยกำหนดตำแหน่งอย่างเจาะจง ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนครู และผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 480 คน จากบุคลากรในตำแหน่งดังกล่าวของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 160 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 79 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 64 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 16 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. 2555 : 20-24)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

การใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการให้ข้อมูลสำหรับการทำการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่มดังต่อไปนี้

2.2.1 กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มใช้การสุ่มแบบเจาะจง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม คือ 1) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ผู้แทนครู และ 3) ผู้อำนวยการโรงเรียน โดยกำหนดคุณสมบัติของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือเป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินและผ่านเกณฑ์การประเมินด้านต่าง ๆ เช่น โรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็นโรงเรียนในฝัน โรงเรียนดีประจำตำบล โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนที่ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรอง

มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และโรงเรียนที่ได้รับรางวัล จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 48) เทียบสัดส่วนจากจำนวนรวมได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 113 โรงเรียน แยกตามขนาดโรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 56 โรงเรียน จำนวน 168 คน โรงเรียนขนาดกลาง 45 โรงเรียน จำนวน 135 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 16 โรงเรียน จำนวน 33 คน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 1 โรงเรียน จำนวน 3 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 339 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชากร	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง / (คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	160	113
ผู้แทนครู	160	113
ผู้อำนวยการโรงเรียน	160	113
รวม	480	339

2.2.2 กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เลือกโดยใช้วิธีเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดให้มีผู้ร่วมสนทนา จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

2.2.2.1 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2.2 ผู้แทนครู

2.2.2.3 ผู้อำนวยการโรงเรียน

3. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2555

5. ตัวแปรที่ศึกษา (Variables)

5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และขนาดของโรงเรียน คือ

5.1.1 สถานภาพ

5.1.1.1 ประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.1.1.2 ผู้แทนครู

5.1.1.3 ผู้อำนวยการโรงเรียน

5.1.2 ขนาดของโรงเรียน

5.1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

5.1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง

5.1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

5.1.2.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ระดับปฏิบัติของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย

5.2.1 หลักการกระจายอำนาจ

5.2.2 หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

5.2.3 หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน

5.2.4 หลักการบริหารจัดการตนเอง

5.2.5 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

5.2.6 หลักนิติธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่สามารถจัดการได้ตามหลักการบริหาร 6 ประการ คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน หลักการบริหารจัดการตนเอง หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และหลักนิติธรรม

1.1 สภาพการบริหารตามหลักการกระจายอำนาจ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบ และให้อำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผลงานที่มีประสิทธิภาพ

1.2 สภาพการบริหารตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานในสถานศึกษา

มีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งร่วมรับผิดชอบ และแสดงความยินดีในผลของการปฏิบัติงาน

1.3 สภาพการบริหารตามหลักการค้ำอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามภาระ ภาระหน้าที่ตามที่ กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ

1.4 สภาพการบริหารตามหลักการบริหารจัดการตนเอง หมายถึง ความสามารถของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดระบบ และมีกระบวนการบริหารงานได้ตามศักยภาพของ สถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.5 สภาพการบริหารตามหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น ส่งผลให้ผู้มีส่วนได้เสียมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา

1.6 สภาพการบริหารตามหลักนิติธรรม หมายถึง ความสามารถของผู้บริหาร สถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตาม กฎ ระเบียบและข้อบังคับ เป็นที่ยอมรับ ของสมาชิกสังคมและชุมชน

2. ผู้อำนวยการโรงเรียน หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา แต่ละแห่งที่มีตำแหน่งเลขานุการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

3. ผู้แทนครู หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ผู้แทนครู ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นกลุ่มของ ตัวแทนจากชุมชนของแต่ละ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 1

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 หมายถึง หน่วยงานที่ กำกับดูแลโรงเรียนภายในเขตพื้นที่กำหนด

6. ระดับการบริหาร หมายถึง ระดับความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนครู และผู้อำนวยการ โรงเรียนมีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน

7. ข้อเสนอแนะ หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ควรกระทำต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จากการสนทนากลุ่มของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

2. เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร คณะครู สามารถนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ไปประยุกต์และปรับใช้ได้อย่างมีคุณภาพต่อไป